

Joanna PRUCHNICKA¹

ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ W GÓRNICTWIE NA PRZYKŁADZIE CENTRALNEGO LABORATORIUM BADAWCZEGO

W 2013 roku mija 50 lat od powołania Centralnego Laboratorium Badawczego. Jednostka miała pełnić rolę zaplecza naukowo-badawczego kopalń należących do Jaworznicko-Mikołowskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego. Początkowo funkcjonowała przy KWK „Wesoła” w Mysłowicach, później przy KWK „Ziemowit” w Tychach-Lędzinach. Rozwój kompetencji i zakresu badawczego oraz zapotrzebowanie na usługi badawcze CLB zakładów górniczych spoza JMZPW przyczyniło się do jego usamodzielnienia się i przekształcenia w niezależnie działające na rynku gospodarczym przedsiębiorstwo pod nazwą Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego.

Wprowadzenie

Intensywny rozwój polskiego górnictwa po II wojnie światowej spowodował, że przemysł wydobywczy stał się jednym z najbardziej znaczących dla krajowej gospodarki sektorów. Wpływ na to miał w przeważającej mierze wzrost wydobycia węgla, ale co za tym idzie, także rozwój sfery świadczącej usługi dla górnictwa. Wzrost wydobycia kopalni, docieranie do coraz głębszych pokładów i konieczność rozpoznania nowych warunków geologicznych oraz rosnąca świadomość odnośnie zagwarantowania bezpieczeństwa pracy i funkcjonowania kopalń skutkowały coraz większym zapotrzebowaniem na usługi związane z badaniami. Dążenie do uzyskania wiedzy zaczęło obejmować szerokie spektrum zagadnień dotyczących zarówno parametrów węgla, procesów technologicznych, warunków i zagrożeń naturalnych, jak i środowiska zewnętrznego.

Jednostką, która powstała w odpowiedzi na to rosnące zapotrzebowanie na badania i ekspertyzy umożliwiające bardziej skuteczne i bezpieczne wydobycie węgla, było Centralne Laboratorium Badawcze powołane do życia 50 lat temu. Swoim zasięgiem

¹ Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o.o., Lędziny

działania obejmowało początkowo zakłady górnicze należące do Jaworznicko-Mikołowskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego, stąd jego lokalizacja w Mysłowicach, a później w Łędzinach.

Powołanie CLB nastąpiło w okresie niezwykle intensywnego rozwoju górnictwa i rozwoju działalności niedawno powstałych kopalń w rejonie Mysłowic i Tychów-Łędzin. I tak, KWK „Wesoła” powstała w 1954 roku z połączeniu działającego od 1942 roku zakładu górniczego „Wesoła I” z powstałym w 1952 roku zakładem „Wesoła II”. Kopalnia rozpoczęła dynamiczną rozbudowę w 1963 roku, przystąpiono wówczas do eksploatacji III poziomu wydobywczego, jako pierwszego w Polsce, całkowicie „staśmowanego”. Dla poprawienia sprawności jego funkcjonowania w następnym roku przystąpiono do pogłębiania szybu „Karol”.

Z kolei w Łędzinach szczególne wyzwania górnicze postawił plan sześciolletni realizowany w latach 1950–55, polegające na znacznym zwiększeniu wielkości wydobywania, jak i budowy nowych kopalń. Już w 1950 roku KWK „Piast” wyznaczono plan wydobywczy na poziomie 4 tys. ton na dobę. W celu osiągnięcia wymaganych wskaźników kopalnia rozpoczęła „rozszerzanie frontu pracy”, intensywną mechanizację urabiania i załadunku węgla, rozbudowę elektryfikacji, rozbudowę sortowni i płuczek. Ponadto pogłębiono szyb „Piast”, modyfikując jednocześnie infrastrukturę szybową. W tym okresie przystąpiono również do budowy KWK „Ziemowit”, którą oficjalnie oddano do użytku w 1952 roku. W latach 60. XX wieku dzięki nakładom inwestycyjnym i szybkiej mechanizacji kopalnia uzyskała obok „Wesołej” wiodącą rolę w Jaworznicko-Mikołowskim Zjednoczeniu Przemysłu Węglowego. Niemniej, należała również do jednego z najbardziej zagrożonych wypadkami zakładów górniczych w Polsce (Serafin, 1998).

1. Powstanie Centralnego Laboratorium Badawczego

Centralne Laboratorium Badawcze powstało 22 marca 1963 roku na mocy Zarządzenia nr 4/63 wydanego przez dyrektora Jaworznicko-Mikołowskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego przy Kopalni Węgla Kamiennego „Wesoła”. Jednostka utworzona została w wyniku przekształcenia i rozszerzenia zakresu badawczego dotychczasowego Centralnego Laboratorium Chemicznego funkcjonującego w strukturze zakładu górniczego. Miała pełnić rolę zaplecza badawczego naukowo-technicznego Zjednoczenia, przejmując tym samym część zadań i wspomagając Główny Instytut Górnictwa poprzez (Zarządzenie 4/63..., 1963):

- zwiększenie operatywności przy wykonywaniu badań analityczno-naukowych dla potrzeb ruchu kopalń przez ograniczenie zakresu tematyki zlecanej do GIG,
- umożliwienie skierowania do GIG tematów prac specjalnych wymagających złożonych badań na aparaturze dostępnej tylko w Instytucie,
- odciążenie GIG.

Podstawy zakresu odpowiedzialności CLB obejmował prowadzenie prac badawczych analitycznych i naukowych dla kopalń oraz przedsiębiorstw wchodzących w skład Zjednoczenia Jaworznicko-Mikołowskiego „w oparciu o ich zlecenia lub na zlecenie Działów Branżowych Zjednoczenia w zakresie tematyki specjalnej lub tematyki wspólnej np. dla zagadnień dotyczących problemów dwu lub więcej kopalń”. Organizację pracy określał harmonogram przygotowywany na podstawie zgłoszeń tematów badań w roku poprzedzającym ich realizację. Dopuszczano również przyjmowanie zleceń wymagających wykonania w trybie natychmiastowym, związanych z bieżącymi problemami i wynikających z „pilnych, aktualnych potrzeb kopalń lub przedsiębiorstw”, które traktowane były „jako prace dodatkowe poza planowe”.

W myśl Zarządzenia 4/63 CLB zbudowane było z dwóch odrębnych działów: węglowego i chemicznego. Zakres działalności Działu Węglowego rozdzielony został pomiędzy dwie pracownie: technologii i chemii węgla oraz skał i pierwiastków rzadkich. Kompetencje pierwszej obejmowały technologie przeróbki mechanicznej węgla i chemię węgla, drugiej – badania pierwiastków i ziem rzadkich oraz łupków i materiałów budowlanych. Z kolei obszar działania Działu Chemicznego definiują jednostki wchodzące w jego skład: Pracownia Chemii Analitycznej wraz sekcjami wód przemysłowych i ścieków oraz ogólno-analityczną, Pracownia Analiz Gazów i Pyłów Kopalnianych, Pracownia Analiz Technicznych i Technologicznych oraz Pracownia Pomiarów Geologicznych (Zarządzenie 4/63..., 1963).

Zgodnie z wcześniejszym Zarządzeniem nr 26 ND-JMZPW z 10 grudnia 1962 roku Centralne Laboratorium Badawcze – określane jako jednostka Jaworznicko-Mikołowskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego – podlegało bezpośrednio dyrekcji Kopalni „Wesoła”. Merytoryczny nad nim nadzór sprawował natomiast Naczelny Inżynier Przeróbki Mechanicznej Węgla – JMZPW odpowiedzialny „w zakresie prac naukowo-badawczych, programowania prac, planowania kierunków jego rozwoju i bieżącej kontroli jego działalności”. Od 1971 roku opiniowanie i programowanie działalności CLB powierzono powoływanej przy Naczelnym Dyrektorsze JMZPW Radzie Naukowo-Technicznej (Zarządzenie 12/73..., 1973).

2. Rozwój kompetencji i struktury CLB

Rozwój doświadczeń i kompetencji zespołów badawczych CLB oraz wymogi ówczesnego rynku usług świadczonych na rzecz zakładów górniczych podyktowane ich rosnącymi potrzebami w zakresie poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa, w naturalny sposób wpłynęły na stopniowe rozbudowywanie zakresu działalności jednostki badawczej. Zdefiniowany w 1963 roku obszar odpowiedzialności Centralnego Laboratorium Badawczego, pięć lat później rozszerzony został o nowe zagadnienia obejmujące badania urządzeń elektromagnetycznych, urządzeń budowy przeciwwybuchowej i maszyn wyciągowych.

2.1. Powstanie Ośrodka Pomiarów i Automatyki

Na mocy Zarządzenia nr 11/68 dyrektora JMZPW uzupełniającego poprzednie zarządzenie nr 4/63, w strukturze organizacyjnej CLB pojawiła się Pracownia Pomiarów Elektrycznych, której celem było „podniesienie bezpieczeństwa i stopnia bezawaryjności pracy eksploatowanych rozdzielni najwyższych napięć”. Ramowy zakres działania nowej jednostki przedstawiony w dokumencie obejmował (Załącznik 1 do Zarządzenia 11/68..., 1968):

- badanie wytrzymałości dielektrycznej sprzętu ochrony osobistej i manipulacyjnego,
- prace pomiarowo-kontrolne zabezpieczeń elektroenergetycznych na rozdzielniach wysokich napięć oraz opracowanie orzeczeń i wniosków o ich przydatności do eksploatacji,
- wykonywanie ekspertyz poawaryjnych z określeniem przyczyn powstałych zakłóceń oraz podaniem środków do poprawy warunków eksploatacji,
- wykrywanie i lokalizacja uszkodzeń w kablach elektroenergetycznych,
- badanie i odbiory pomontażowe, względnie poawaryjne urządzeń elektrycznych, zabezpieczeń stacji i rozdzielni wysokich napięć,
- badanie przekładników prądowych, napięciowych, wyłączników mocy, odłączników i transformatorów dużej mocy,
- sprawdzanie i legalizację aparatury przekaźnikowej, obwodów wtórnych zabezpieczeń, sygnalizacji i sterowania,
- drobne naprawy aparatury pomiarowej i przekaźnikowej w Laboratorium CLB-JMZPW oraz ich sprawdzenie i cechowanie,
- aktualizację dokumentacji technicznej rozdzielni wysokich napięć w zakresie obwodów zabezpieczeń automatyki i sterowania,
- prace specjalne w zakresie skuteczności działania zabezpieczeń elektroenergetycznych, obwodów sterowania i sygnalizacji na rozdzielniach wysokich napięć na zlecenie Głównego Inżyniera Energetyka Zjednoczenia,
- okresową kontrolę pracy brygad kontrolno-pomiarowych na kopalniach.

Sześć lat później na bazie pionu badań elektroenergetycznych powołany został Ośrodek Pomiarów i Automatyki świadczący usługi badawczo-pomiarowe dla JMZPW jako jeden z kilku tego typu ośrodków powoływanych przez zjednoczenia górnicze w latach 60. i 70. XX wieku. OPA pełniła i do dziś pełni funkcję specjalistycznej jednostki realizującej prace techniczne w elektroenergetyce i automatyce na rzecz przemysłu wydobywczego.

2.2. CLB w strukturze KWK „Ziemowit”

Na przełomie lat 1975/76 nastąpiła istotna dla Centralnego Laboratorium Badawczego zmiana. Decyzją naczelnego dyrektora Jaworznicko-Mikołowskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego przedstawioną w Zarządzeniu nr 21/75 z 22 grudnia 1975 roku, postanowiono o wyłączeniu jednostki ze struktur noszącej wówczas nazwę Kopalni „Lenin” (dawniej „Wesoła”) i przekazaniu jej Kopalni Węgla Kamiennego

„Ziemowit”. Przejęcie nastąpiło 1 stycznia 1976 roku. Centralne Laboratorium Badawcze JMZPW przy KWK „Ziemowit” w Tychach-Lędzinach jeszcze jakiś czas funkcjonowało w tymczasowej siedzibie w Mysłowicach-Wesołej, zanim przeniesione zostało docelowo do Lędzin (Zarządzenie 21/75, 1975).

W tym czasie zakres kompetencji CLB obejmował już nowe dziedziny kształtujące kierunki rozwoju jednostki: ergonomia, geofizyka, zagrożenia metanowe i zagrożenia tąpnięciami. Obszar merytorycznej odpowiedzialności CLB KWK „Ziemowit” przywołany w załączniku do Uchwały nr 15/82 Zrzeszenia Kopalń Węgla Kamiennego w Mysłowicach, koncentrował się na „działalności pomiarowo-analitycznej w dziedzinie techniki górniczej, górniczego bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony środowiska, chemii górniczej i przeróbki mechanicznej węgla oraz pomiarowo-eksploatacyjnej w zakresie elektroenergetyki i łączności dla potrzeb przedsiębiorstw – członków Zrzeszenia Kopalń Węgla Kamiennego w Mysłowicach oraz Dyrektora Zrzeszenia” (Załącznik 1 do Uchwały 15/82..., 1982).

Rozbudowa zakresu kompetencji CLB oraz przejście pod zarząd Kopalni „Ziemowit” wymagały także zmiany jego struktury organizacyjnej. W 1982 roku tworzyło ją 13 oddziałów: geofizyki i zagrożeń wodnych, wentylacji i technologii górniczej, przeróbki mechanicznej węgla, których pracę wspierało laboratorium analiz technicznych węgla, oddział ochrony środowiska wraz z laboratorium analiz z zakresu ochrony środowiska i powietrza kopalń, oddziały gospodarki materiałowej, pomiarów i zabezpieczeń głównych urządzeń zasilania, naprawy aparatury pomiarowej, przewodników i kabli, badań technicznych urządzeń elektrycznych przeciwwybuchowych Kopalni „Brzeszcze” oraz Kopalni „Silesia”, oddział elektryczny maszyn wyciągowych, oddział mechaniczny maszyn wyciągowych, oddział łączności oraz oddział sieci teletechnicznych. Działalność CLB koncentrowała się nie tylko na zagadnieniach technicznych związanych z przemysłem wydobywczym, ale coraz szerzej obejmowała również problematykę ochrony środowiska, co stało się podstawą dla rozwoju tego kierunku działalności w przyszłości.

Pod koniec 1982 roku sformalizowano i skonkretyzowano kwestię nadzoru nad zakresem usług świadczonych przez CLB sprawowanego przez Radę Naukowo-Techniczną. Zgodnie z Zarządzeniem nr 4/82 Dyrektora Zrzeszenia Kopalń Węgla Kamiennego do jej zadań należało między innymi (Zarządzenie 4/82..., 1982):

- programowanie wieloletniego (perspektywicznego) rozwoju CLB jako zaplecza pomiarowo-badawczego,
- opiniowanie, uzupełnianie i wstępne zatwierdzanie oraz analizowanie i ustalanie kolejności wykonywania rocznych i kwartalnych prac w oparciu o złożone zgłoszenia prac
- analizowanie, zatwierdzanie oraz wprowadzanie planów pracy zgłoszonych usług w zakresie pomiarowo-kontrolnym dla potrzeb elektro-energetycznych, urządzeń automatyki i łączności

- ustalanie i wprowadzanie do planu tematyki prac analitycznych w zakresie tematyki problemowej dotyczącej przedsiębiorstw Zrzeszenia
- kwartalna analiza realizacji planu pracy, opiniowanie zakresu wykonania prac badawczych, usługowych i wdrożeniowych
- podejmowanie decyzji o wdrożeniach prac badawczych w innych przedsiębiorstwach Zrzeszenia lub skierowania ich do rozpowszechnienia w resorcie
- ustalanie, które z wykonanych prac badawczych, wdrożeniowych lub usługowych powinny stać się przedmiotem publikacji.

2.3. Integracja z ośrodkiem rzeczoznawczym

Kolejna ważna data w dwudziestoletniej historii Centralnego Laboratorium Badawczego to rok 1983. Decyzją Ministra Górnictwa i Energetyki jednostka połączona została z działającym dotąd w ramach Urzędu Dozoru Technicznego Ośrodkiem Laboratoryjno-Badawczym przemianowanym w chwili integracji na Ośrodek Badań i Odbiorów Technicznych Urzędów Górnictwa. Utrzymano nazwę Centralne Laboratorium Badawcze oraz siedzibę główną mieszczącą się na terenie Kopalni „Ziemowit” wraz z agendami terenowymi zlokalizowanymi w OBiOTUG w Mysłowicach-Brzezince, Oddziale Urzędów Elektrycznych Przeciwwybuchowych OPA na terenie KWK „Brzeszcze” w Brzeszczach, Oddziale Urzędów Elektrycznych Przeciwwybuchowych OPA na terenie KWK „Silesia” w Czechowicach-Dziedzicach i Oddziale Łączności Teletechnicznej w Zrzeszeniu Kopalń Węgla Kamiennego w Mysłowicach.

W efekcie integracji z OBiOTUG w CLB pojawił się nowy kierunek działalności badawczej – badań rzeczoznawczych związanych z odbiorami, badaniami oraz oceną i kontrolą stanu technicznego urządzeń górniczych.

Decyzją Okręgowego Urzędu Górniczego w Tychach w lutym 1985 roku Centralne Laboratorium Badawcze przy KWK „Ziemowit” w Tychach-Lędzinach zaliczone zostało do grupy zakładów górniczych na podstawie Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 1 sierpnia 1966 roku w sprawie warunków ogólnych, naukowych i zawodowych, jakim powinny odpowiadać osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górnictwa (Decyzja OUG..., 1985).

3. Samodzielne przedsiębiorstwo badawcze

Kolejny przełom w działalności CLB przyniósł rok 1992. Wszczęte rok wcześniej postępowanie przygotowawcze „w sprawie podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Kopalnia Węgla Kamiennego „Ziemowit” w Lędzinach” miało na celu wydzielenie ze struktury kopalni Centralnego Laboratorium Badawczego i utworzenie „na jego bazie nowej, całkowicie samodzielnej jednostki organizacyjnej”. Podjęte przez obie strony zabiegi uzasadniono następującymi argumentami, zawartymi w Postanowieniu Ministra Przemysłu i Handlu z 16 września 1991 roku: „Zadania realizowane

przez CLB są całkowicie odmienne od zasadniczego przedmiotu działania Kopalni. Działalność CLB ukierunkowana jest na świadczenie usług dla potrzeb całego górnictwa węglowego. W tej sytuacji, uwzględniając konieczność restrukturyzacji, a w następnym etapie przekształceń własnościowych w przemyśle węglowym, dyrektor i rada pracownicza Kopalni Węgla Kamiennego „Ziemowit” wystąpili z wnioskiem o podział przedsiębiorstwa, poprzez wyłączenie i usamodzielnienie Centralnego Laboratorium Badawczego” (Postanowienie 18/Org/91). O celowości wydzielenia CLB decydowały dodatkowo takie fakty, jak zaliczenie jednostki przez Okręgowy Urząd Górniczy w poczet samodzielnych zakładów górnictwa podziemnego, zgodnie z przepisami Prawa Górniczego oraz uzyskanie przez jej pracowników uprawnień Rzeczoznawcy WUG „umożliwiający wydawanie orzeczeń o charakterze urzędowym (decyzyjnym) w stosunku do użytkowników badanych urządzeń technicznych”. W tym kontekście działalność CLB jako samodzielnej jednostki miała zagwarantować niezależność i obiektywność decyzji rzeczoznawczych zgodnych z zasadami konkurencyjności (Opinia..., 1991; Uzasadnienie..., 1991; Pismo do MPiH..., 1991; Pruchnicka, 2012).

Na mocy Zarządzenia nr 229/Org/91 Ministra Przemysłu i Handlu z 24 grudnia 1991 z dniem 1 stycznia 1992 roku w wyniku podziału KWK „Ziemowit” utworzone zostało na bazie Centralnego Laboratorium Badawczego przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego z siedzibą w Łędzinach. W statucie określono je jako kontynuatora tradycji i działalności: Centralnego Laboratorium Badawczego JMZPW utworzonego przy Kopalni „Wesoła” i przeniesionego do Kopalni „Ziemowit” oraz Centralnego Laboratorium Dozoru Technicznego w Mysłowicach-Brzezince utworzonego przez UDT i przekazanego na rzecz Kopalni „Ziemowit”, funkcjonującego w nowej strukturze jako Ośrodek Rzeczoznawstwa i Dozoru Urządzeń Górniczych. Nazwa przedsiębiorstwa definiować miała obszar działania jednostki zyskującej samodzielność na rynku gospodarczym, koncentrującego się na badaniach, pomiarach, ekspertyzach w zakresie szeroko pojętego bezpieczeństwa i który wynikał „zarówno z uzyskanych wcześniej uprawnień, jak i pozycji będącej efektem blisko 30-letniej obecności na rynku specjalistycznych usług w górnictwie podziemnym” (Zarządzenie 228/Org/91..., 1991; Pruchnicka, 2012).

Poza wspomnianymi wcześniej Ośrodkiem Rzeczoznawstwa i Dozoru Urządzeń Górniczych i Ośrodkiem Pomiarów i Automatyki, w strukturze przedsiębiorstwa znalazły się Ośrodek Badań Środowiska i Zagrożeń Naturalnych oraz Ośrodek Kształcenia i Doskonalenia Kadr.

W myśl Zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu oraz Statutu przedsiębiorstwa, przedmiotem jego działalności było „świadczenie usług i wykonywanie związanej z tym działalności pomocniczej dla potrzeb górnictwa podziemnego”. W szczególności były to usługi w zakresie (Zarządzenie 229/Org/91..., 1991; Statut CBiDGP..., 1992):

- pomiarowo-ekspertyzowym, dotyczącym stanu technicznego i bezpieczeństwa eksploatacji maszyn i urządzeń górniczych

- pomiarowo-analitycznym, dotyczącym stanu środowiska pracy i środowiska naturalnego oraz wpływu działalności techniczno-produkcyjnej na jego degradację
- prognozowania i oceny zagrożeń górniczych związanych z projektowaną, trwającą lub zakończoną eksploatacją złóż zasobów naturalnych
- działań profilaktycznych zmierzających do eliminowania i minimalizowania występujących zagrożeń
- wykonywania prac badawczych i wdrożeniowych oraz dokonywania ocen prac wdrożeniowo-badawczych innych jednostek
- organizowania i prowadzenia szkoleń
- opiniowania wprowadzanych do praktyki przemysłowej norm, wytycznych projektowania i odbioru oraz eksploatacji maszyn i urządzeń.

W 2000 roku CBiDGP w efekcie przekształceń własnościowych zaczęło funkcjonować jako Spółka Skarbu Państwa, która wpisana została w 2009 na listę przedsiębiorstw o strategicznym dla gospodarki państwa znaczeniu.

Zakończenie

Z dniem powstania, Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego, podobnie jak kilka lat wcześniej CLB, zaliczone zostało decyzją Okręgowego Urzędu Górniczego w Tychach do grupy zakładów górniczych (Decyzja OUG..., 1992). W obszarze górnictwa przedsiębiorstwo realizuje działalność badawczą dwutorowo. Istotny kierunek tych badań stanowią badania rzeczoznawcze realizowane w oparciu o uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego wydane przez prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w oparciu o przepisy Prawa Geologicznego i Górniczego z 2011 roku. Uprawnienia te potwierdzają kompetencje rzeczoznawcze przedsiębiorstwa i jego pracowników w zakresie badań lin i zawiesi wyciągowych, maszyn wyciągowych, naczyń wyciągowych, odbiorów urządzeń elektrycznych budowy przeciwybuchowej oraz badania metanowości i prognozowania zagrożeń metanowych. Drugi tor stanowią badania eksperckie w zakładach przemysłu wydobywczego dotyczące między innymi badań i pomiarów urządzeń elektrycznych, w tym wzorcowania wielkości elektrycznych i geometrycznych, legalizacji urządzeń elektrycznych oraz badań samozapalności węgla czy badań środowiska pracy (hałas, zapylenie, warunki klimatyczne). Doświadczenia badawcze wypracowane w przemyśle wydobywczym wykorzystywane są również w innych dziedzinach, gdzie dbałość o bezpieczną eksploatację urządzeń ma istotny wpływ na bezpieczeństwo ich użytkowników – na przykład kolei linowych czy wyciągów narciarskich.

Od lat 60. XX wieku, kontynuując tradycje zapoczątkowane przez Centralne Laboratorium Badawcze, ważny obszar badawczy stanowi środowisko naturalne. Działalność w tym zakresie koncentruje się na pomiarach i analizach między innymi powietrza, wód, ścieków, odpadów, osadów i gruntów oraz hałasu i pól elektromagnetycznych. W dużej mierze problematyka środowiskowa łączy się z problematyką górniczą.

Przykładem takiego powiązania się zagadnienie rewitalizacji terenów pogórnich, w które CBiDGP zaangażowane jest od wielu lat. Z kolei projekt badawczy EDAFFIC realizowany w ramach Europejskiego Funduszu Badawczego Węgla i Stali poświęcony przeciwdziałaniu pożarom taśm przenośnikowych w kopalniach i ich skutkom stanowił korelację badań na rzecz warunków pracy w zakładach górniczych z badaniami wpływu warunków podziemnych na środowisko oraz na zdrowie człowieka.

Współczesny rynek stawia przez działalnością badawczą nowe wyzwania. Szczególną uwagę przykładają się do potwierdzenia wiarygodności uzyskanych rezultatów, co wiąże się przede wszystkim z potwierdzeniem kompetencji zdolności pomiarowych i badawczych jednostki przez strony trzecie. Zatem rynek odbiorców usług badawczych oczekuje coraz częściej badań akredytowanych. W CBiDGP badania, pomiary, wzorcowanie i wydawanie opinii prowadzą akredytowane w Polskim Centrum Akredytacji Laboratoria Badawcze, Laboratorium Wzorcujące oraz Jednostka Inspekcyjna.

Literatura

- PRUCHNICKA J., *Rzeczoznawstwo w polskim górnictwie. 50-lecie działalności rzeczoznawczej*. Wyd. Śląsk/CBiDGP. Katowice. 2012.
- SERAFIN F. (red.), *Lędziny. Zarys dziejów*. Wyd. UM Lędziny. Lędziny. 1998.
- Decyzja Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 30.06.1983 r. w sprawie przekazania Oddziału Centralnego Laboratorium Dozoru Technicznego w Mysłowicach-Brzezince na rzecz Kopalni Węgla Kamiennego „Ziemowit”*.
- Decyzja Okręgowego Urzędu Górniczego w Tychach w sprawie ogólnych, naukowych i zawodowych, jakim powinny odpowiadać osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego*. 011/1/92. Mysłowice. 13.01.1992.
- Decyzja Okręgowego Urzędu Górniczego w Tychach w sprawie ogólnych, naukowych i zawodowych, jakim powinny odpowiadać osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego*. L.dz. 011/4/85. Mysłowice. 1985-02-18.
- Opinia Zespołu Przygotowawczego w sprawie podziału Kopalni Węgla Kamiennego „Ziemowit” w Lędzinach*. 10.10.1991.
- Pismo do Ministra Przemysłu i Handlu dotyczące wydzielenia Centralnego Laboratorium Badawczego ze struktury KWK „Ziemowit”*. Lędziny. 12 listopada 1991 (archiwum CBiDGP).
- Postanowienie Nr 18/Org/91 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 16 września 1991 r. o wszczęciu postępowania przygotowawczego w sprawie podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Kopalnia Węgla Kamiennego „Ziemowit” w Lędzinach*.
- Statut Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego*. Lędziny. 1992.
- Uzasadnienie celowości wydzielenia Centralnego Laboratorium Badawczego ze struktury organizacyjnej KWK „Ziemowit” poprzez podział przedsiębiorstwa*.
- Załącznik do Zarządzenia nr 4/83 Dyrektora Zrzeszenia KWK w Mysłowicach z dnia 31.12.1982r. (Zarządzenie nr 4/82 Dyrektora Zrzeszenia Kopalń Węgla Kamiennego w Mysłowicach z dnia 13 grudnia 1982 roku. Znak: D/DT/DOP-2-0051-2/82. Ramowy zakres pracy i tryb działania Rady Naukowo-Technicznej przy Centralnym Laboratorium Badawczym KWK „Ziemowit”*.
- Załącznik nr 1 do Uchwały nr 15/82 Rady Zrzeszenia Kopalń Węgla Kamiennego w Mysłowicach: Zasady działania Centralnego Laboratorium Badawczego KWK „Ziemowit”*.
- Załącznik nr 1 do Zarządzenia ND Nr 11/68 z dnia 20 lipca 1968 r. (Zarządzenie Nr 11/68 Naczelnego Dyrektora Jaworznicko-Mikołowskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego z dnia 20 lipca 1968 r.,*

znak ND/TJP, w sprawie utworzenia Pracowni Pomiarów Elektrycznych w ramach rozszerzenia działalności Centralnego Laboratorium Badawczego JMZPW przy kop. „Lenin” w Wesolej. Ramowy zakres działania Pracowni Pomiarów Elektrycznych przy CLB JMZPW kop. „Lenin” w Wesolej.

Zarządzenie Nr 228/Org/91 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 24 grudnia 1991 r. w sprawie podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Kopalnia Węgla Kamiennego „Ziemowit” w Tychach-Lędzinach.

Zarządzenie Nr 229/Org/91 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 24 grudnia 1991 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego z siedzibą w Lędzinach.

Zarządzenie nr 4/63 Naczelnego Dyrektora Jaworznicko-Mikołowskiego Zjednoczenia P.W. z dnia 22 marca 1963, znak ND/TP/SL w sprawie utworzenia Centralnego Laboratorium Badawczego JMZPW przy Kopalni Wesoła.

THE DEVELOPMENT OF THE MINING RESEARCH ON THE BASIS OF THE CENTRAL RESEARCH LABORATORY

It's been 50 years since the Central Research Laboratory (CLB) has been established. The Laboratory acted as the scientific and research background for the mines of Jaworzno-Mikołów Union of Coal Industry. Initially it had operated as the part of “Wesoła” Coal Mine, then it was transferred to “Ziemowit” Coal Mine in Tychy-Lędziny. The development of competence and research scope as well as the growing needs for research services from others than JMUnion coal mines has contributed to the empowerment and transformation of CLB into independent publicly traded company under the name of the Research and Supervisory Centre of Underground Mining.